

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a Ucrainei*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

Singurul organ al puterii legislative în Ucraina - Rada Supremă a Ucrainei (Parlamentul) numește și eliberează din funcție o treime (șase judecători) din membrii Curții Constituționale a Ucrainei (articolele 85.1.26, 148.2 din Constituția Ucrainei, articolul 5 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

În conformitate cu articolul 126.1 din Constituția Ucrainei, independența și imunitatea judecătorilor sunt garantate de Constituție și de legile Ucrainei. În Decizia sa nr. 1-rp/2004 din 1 decembrie 2004 (cauza privind independența puterii judecătorești, ca parte integrantă a statutului judecătorilor), Curtea Constituțională sublinia că *„independența judiciară este asigurată în primul rând prin procedura specială de alegere sau numire și de eliberare din funcție a acestora”*.

Judecătorul Curții Constituționale poate fi demis doar pentru motivele prevăzute de articolul 126.5 din Constituția Ucrainei. Astfel, el va putea fi eliberat din funcție de către organul care l-a ales sau l-a numit, în următoarele cazuri: expirarea termenului pentru care a fost ales / numit în funcție; împlinirea vârstei de 65 de ani; imposibilitatea de exercitare a atribuțiilor din motive de sănătate; încălcarea cerințelor referitoare la incompatibilitate; încălcarea jurământului; rămânerea definitivă a unei sentințe prin care i s-a stabilit vinovăția; pierderea cetățeniei; declararea dispariției sau a morții acestuia; înaintarea unei cereri de demisie sau de renunțare voluntară la funcție. Mandatul de judecător încetează în caz de deces. Constituția nu prevede revocarea ca fiind o modalitate de demitere a unui judecător al Curții Constituționale.

- 2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară - în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?**

Statul asigură finanțarea și condiții adecvate pentru funcționarea instanțelor și desfășurarea activității judecătorilor. Cheltuielile pentru întreținerea instanțelor sunt alocate separat în bugetul de stat al Ucrainei (articolul 130.1 din Constituția Ucrainei). Curtea Constituțională a Ucrainei, în Decizia nr. 7-rp/2010 din 11 martie 2010 (cauza privind prevederile financiare referitoare la funcționarea instanțelor) a considerat că *„legea bugetului de stat pentru anul respectiv trebuie să prevadă cheltuielile anuale pentru întreținerea fiecărei instanțe, indiferent de jurisdicție, precum și nivelul acestora pe articole distincte”* (alin. 6 de la pct. 3.3. din considerentele deciziei).

Articolul 130 din Constituția Ucrainei este dezvoltat în continuare prin dispozițiile articolului 31 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", potrivit căreia finanțarea Curții Constituționale se stabilește într-un capitol separat în bugetul de stat al Ucrainei.

Propunerile referitoare la finanțarea Curții Constituționale, precum și proiectul de buget estimativ se prezintă de către președintele Curții Constituționale, Consiliului de Miniștri al Ucrainei și Radei Supreme a Ucrainei, în etapa de planificare a bugetului de stat al Ucrainei pentru următorul an.

Procesul bugetar începe cu elaborarea bugetului Curții Constituționale a Ucrainei pentru anul următor.

Potrivit legislației în vigoare și Regulamentului Curții Constituționale, proiectul de buget al Curții se întocmește de către Secretariatul Curții Constituționale și este mai apoi examinat de Comisia permanentă constituită în cadrul Curții pentru probleme de buget și personal. Președintele Curții Constituționale informează Plenul cu privire la stadiul de pregătire a propunerilor de finanțare a Curții Constituționale, în vederea depunerii lor la Consiliul de Miniștri al Ucrainei și la Rada Supremă a Ucrainei în cadrul procesului elaborării bugetului de stat și, de asemenea, prezintă Plenului Curții Constituționale spre aprobare o proiecție a estimărilor bugetare pentru fiecare an (§ 2 pct. 1 alin. 2 și 3 din Regulamentul Curții Constituționale a Ucrainei). Curtea Constituțională analizează propunerile de finanțare avansate, aprobă proiectul de buget estimativ al Curții pentru fiecare exercițiu financiar și primește informarea prezentată de președintele Curții asupra modului de utilizare a fondurilor bugetare alocate (§ 7 pct. 1 alin. 7 și 9 din Regulamentul Curții Constituționale a Ucrainei).

Președintele Curții Constituționale transmite proiectul de buget estimativ al Curții Consiliului de Miniștri (Guvernul) și Radei Supreme (Parlamentul). Propunerile trimise pot fi discutate și actualizate la Ministerul de Finanțe, în cadrul Consiliului de Miniștri și cu ocazia dezbaterilor în comisiile parlamentare, cu participarea președintelui Curții Constituționale a Ucrainei, a vicepreședinților și a responsabililor din Secretariatul Curții.

După cum prevede articolul 21 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", președintele Curții Constituționale, în limita fondurilor bugetare alocate, gestionează aceste sume în mod independent, în conformitate cu bugetul estimativ aprobat de Curtea Constituțională și ale cărui principale linii de finanțare se stabilesc în funcție de necesitățile Curții.

În conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr. 6-rp/99 din 24 iunie 1999 (cauza privind finanțarea instanțelor), „articolele bugetului de cheltuieli în cadrul bugetului de stat al Ucrainei referitoare la autoritatea judecătorească sunt protejate direct de Constituția Ucrainei și nu pot fi reduse de către organele puterii executive sau

legislative la un nivel inferior celui prin care se asigură administrarea completă și independentă a justiției, prevăzută de lege.

Constituția Ucrainei a definit un mecanism sigur de finanțare a autorității judecătorești, acesta fiind obligatoriu atât pentru Rada Supremă a Ucrainei, care este învestită cu autoritatea de a aproba bugetul de stat al Ucrainei, de a opera modificări ale acestuia și de a exercita controlul asupra execuției sale (Articolul 85.1.4), cât și pentru Consiliul de Miniștri al Ucrainei, care asigură execuția bugetului de stat al Ucrainei (Articolul 116.6)” (alin. 7 și 8 de la pct. 2 din considerente).

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

În conformitate cu articolele 75 și 85.1.3 din Constituția Ucrainei, adoptarea legilor este de competența exclusivă a Radei Supreme (Parlamentul).

Potrivit articolului 89 din Constituția Ucrainei, în scopul derulării procesului legislativ, de pregătire și examinare preliminară a chestiunilor date în competența sa, precum și pentru exercitarea atribuțiilor de control conform Constituției, Rada Supremă stabilește componența Comisiilor parlamentare din care fac parte deputații Ucrainei. Consultări cu Curtea Constituțională în legătură cu introducerea de amendamente la legea care-i reglementează activitățile pot avea loc în timpul elaborării respectivului proiect de lege în cadrul comisiei parlamentare de resort. Cu toate acestea, asemenea consultări sunt limitate în practică datorită faptului că legea adoptată poate face ulterior obiectul controlului de constituționalitate.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

În competența Curții Constituționale a Ucrainei intră controlul de constituționalitate, îndeosebi asupra legilor (articolul 150 din Constituția Ucrainei). În conformitate cu articolele 83.5, 92.1.21 din Constituție și astfel cum este stabilit prin Deciziile Curții Constituționale nr. 4-rp/2008 din 1 aprilie 2008 (cauza privind Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei) și nr. 16-rp/2008 din 17 septembrie 2008 (cauza referitoare la constituirea grupurilor parlamentare de deputați în Rada Supremă a Ucrainei), „Regulamentul care reglementează organizarea și activitatea Radei Supreme a Ucrainei se adoptă exclusiv ca o lege a Ucrainei și în conformitate cu procedura de examinare, aprobare și punere în aplicare stabilită de articolele 84, 93, 94 din Constituție”. Actualul Regulament al Radei Supreme a Ucrainei a fost aprobat prin Legea nr. 1861-VI din 10 februarie 2010.

Prin urmare, Curtea Constituțională este împuternicită să exercite controlul de constituționalitate a Regulamentului Radei Supreme, acesta fiind o lege a Ucrainei.

Potrivit articolului 117.1, Consiliul de Miniștri (Guvernul), în limitele competenței sale, adoptă hotărâri și emite ordine, care sunt obligatorii pentru executare.

Una dintre atribuțiile Curții Constituționale este de a decide cu privire la conformitatea cu Constituția Ucrainei a actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei.

Regulamentul de procedură al Consiliului de Miniștri al Ucrainei, care definește procedura desfășurării ședințelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei, pregătirea și adoptarea deciziilor, alte aspecte procedurale legate de activitățile sale (articolul 4.3 din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul de Miniștri al Ucrainei") a fost aprobat prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al Ucrainei nr. 950 din 18 iulie 2007.

Prin urmare, Curtea Constituțională are competența de a controla constituționalitatea Regulamentului de procedură al Consiliului de Miniștri al Ucrainei (Guvernul).

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

În conformitate cu articolul 150.1 din Constituția Ucrainei, în competența Curții Constituționale se înscrie verificarea conformității cu Constituția (controlul de constituționalitate) a legilor și altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei; a actelor Președintelui Ucrainei; actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei; actelor Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea.

Din analiza conținutului prescriptiv al acestei norme rezultă că obiectul controlului de constituționalitate, în funcție de criteriul ierarhic, îl constituie următoarele categorii de acte:

- 1) legi;
- 2) legislație secundară, în special:
  - acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei (rezoluții, declarații etc.), între care „*acte normative ale Prezidiului Radei Supreme a Ucrainei, care rezultă din statutul special al Prezidiului Radei Supreme a Ucrainei în sistemul puterii de stat al Ucrainei de dinainte de 14 februarie 1992*” (alineatul 2 de la pct. 3 din considerentele Deciziei nr. 2-zp din 23 iunie 1997). „*Principalele caracteristici normative ale actelor juridice sunt absența unei determinări a efectului lor în timp și recurența în aplicare*” (primul alineat de la pct. 6 din considerentele Deciziei nr. 7-rp/2002 din 27 martie 2002);
  - actele Președintelui Ucrainei, decrete și ordine. „*Curtea Constituțională a Ucrainei are autoritatea de a decide asupra conformității cu Constituția Ucrainei (constituționalității) a actelor juridice ale Radei Supreme a Ucrainei și Președintelui Ucrainei, independent de caracterul lor normativ*”

sau individual” (alineatul 5 de la pct. 4 din considerentele Deciziei nr. 7-rp/2002 din 27 martie 2002);

- acte ale Consiliului de Miniștri al Ucrainei (hotărâri și decrete);
- actele juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea, în special, *„Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea, în limitele competenței sale, adoptă decizii și rezoluții, de aceea, prin utilizarea termenului "Legea Republicii Autonome Crimeea", ca formă a unui act juridic normativ, Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea și-a depășit autoritatea”* (primul alineat de la pct. 5 din considerentele Deciziei nr. 4-rp/1998 din 25 martie 1998 și Decizia nr. 7-rp/1998 din 2 iunie 1998).

De asemenea, Curtea Constituțională a Ucrainei examinează actele juridice ale organelor de stat mai sus menționate care, din punct de vedere formal, au ieșit din vigoare, însă sub efectul cărora s-au stabilit raporturi juridice care încă ființează la data examinării cauzei de către Curtea Constituțională. *„Rezultă din dispozițiile articolului 58 din Constituția Ucrainei că legile și celelalte acte normative nu pot retroactiva, ceea ce înseamnă că puterea legii se aplică doar raporturilor juridice născute după intrarea în vigoare a legii sau a actului juridic cu caracter normativ”* (primul alineat de la pct. 5 din considerentele Deciziei nr. 1-zp din 13 mai 1997) *„și nu se aplică raportului juridic care s-a născut și s-a încheiat înainte de intrarea lor în vigoare”* (primul alineat de la pct. 4 din considerentele Deciziei nr. 3-rp/2001 din 5 aprilie 2001).

Următoarele acte nu intră în competența de control a Curții Constituționale a Ucrainei: *„actele juridice ale Radei Supreme a Ucrainei cu caracter de regulator”* (Decizia Curții Constituționale nr. 1-u din 28 februarie 2001), *„actele juridice care nu produc consecințe juridice și nu dau naștere vreunui raport juridic”* (Decizia Curții Constituționale Nr. 11-u din 12 ianuarie 2000), *„actele juridice care nu sunt enumerate la articolul 150.1.1 din Constituția Ucrainei”* (Decizia Curții Constituționale Nr. 49-u din 13 iulie 2000 și Decizia Curții Constituționale Nr. 41-u din 11 septembrie 2003), *„actele juridice care și-au încetat efectele juridice ca urmare a încetării raportului juridic care s-a stabilit ca rezultat al efectului lor”* (Decizia Curții Constituționale Nr. 15-rp din 14 noiembrie 2001).

- 6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.**

În conformitate cu articolul 150.2 din Constituția Ucrainei, Curtea Constituțională pronunță decizii care sunt obligatorii pe întreg teritoriul Ucrainei, sunt definitive și nu pot fi atacate.

Articolul 152.2 al Constituției Ucrainei prevede că legile și celelalte acte juridice sau dispozițiile acestora declarate neconstituționale își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională.

Potrivit poziției exprimate de Curtea Constituțională în Decizia nr. 15-rp/2000 din 14 decembrie 2000 (cauza referitoare la procedura de executare a deciziilor Curții Constituționale a Ucrainei), dispozițiile articolului 150.2 din Constituția Ucrainei cu privire la executarea deciziilor Curții Constituționale trebuie înțelese în sensul că *„legile, celelalte acte juridice sau dispoziții ale acestora declarate neconstituționale urmare a unor astfel de decizii nu pot fi aplicate întrucât și-au pierdut efectele juridice în conformitate cu articolul 152.2 din Constituția Ucrainei de la data adoptării de către Curtea Constituțională a deciziei privind neconstituționalitatea acestora”* (alineatul 4 de la pct. 4 din considerente).

În conformitate cu Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", deciziile și opiniile date de Curtea Constituțională se transmit, în copie, în ziua lucrătoare imediat următoare celei în care au fost promulgate oficial, autorului sesizării, Ministerului Justiției din Ucraina, precum și organului de stat care a adoptat actul juridic care a făcut obiectul controlului exercitat de către Curtea Constituțională a Ucrainei (articolul 70.1 din Lege).

Atunci când este necesar, Curtea Constituțională poate stabili în cuprinsul deciziei sau al opiniei sale procedura și termenii de executare, de asemenea ea poate obliga organele competente să asigure executarea deciziei sau respectarea opiniei sale (articolul 70.2 din Lege).

Declararea neconstituționalității unei norme nu are drept consecință doar încetarea efectelor sale juridice. Organul de stat care a adoptat actul neconstituțional (în majoritatea cazurilor, Rada Supremă a Ucrainei) trebuie să ia măsurile necesare pentru a umple lacuna legislativă creată, chiar dacă acest lucru nu este menționat explicit în decizie. Parlamentul este obligat să facă acest lucru și în cazul constatării unui vid legislativ cu prilejul examinării de către Curtea Constituțională a unui caz de interpretare oficială, atunci când se referă la acesta.

De exemplu, prin Decizia nr. 7-zp din 23 decembrie 1997 (cauza referitoare la Camera de Conturi), în care au fost declarate neconstituționale mai multe prevederi ale Legii Ucrainei "cu privire la Camera de Conturi a Ucrainei", Curtea Constituțională a obligat Președintele Ucrainei și Rada Supremă a Ucrainei să asigure executarea respectivei decizii. De asemenea, prin Decizia nr. 1-rp/2007 din 16 mai 2007 (cauza referitoare la destituirea unui judecător dintr-o funcție administrativă), Curtea Constituțională a recomandat Parlamentului să reglementeze imediat problema numirii judecătorilor în funcția de președinte sau vicepreședinte de instanță, precum și eliberarea lor din funcție, iar aceasta la nivel de lege. În Decizia nr. 2-rp-2007 din 12 iunie 2007 (cauza privind înființarea partidelor politice în Ucraina), Curtea Constituțională a atras atenția asupra necesității punerii de acord a prevederilor Legii

"privind partidele politice din Ucraina", cu Codul de proceduri administrative. În Decizia nr. 6-rp/2007 din 9 iulie 2007 (cauza referitoare la garanțiile sociale ale cetățenilor), Curtea Constituțională a statuat: „*că trebuie să atragă atenția Radei Supreme a Ucrainei, Președintelui Ucrainei, Consiliului de Miniștri al Ucrainei cu privire la necesitatea respectării dispozițiilor articolelor 1, 3, 6, 8, 19, 22, 95, 96 din Constituție, a articolelor 4, 27, 38.2 din Codul bugetar al Ucrainei în cadrul elaborării, adoptării și punerii în aplicare a Legii "cu privire la Bugetul de Stat al Ucrainei"*. În Decizia nr. 6-rp/2008 din 16 aprilie 2008 (cauza cu privire la adoptarea Constituției și a legilor din Ucraina prin referendum), Curtea a subliniat necesitatea de a pune în acord legislația cu privire la desfășurarea referendumului, cu actuala Constituție a Ucrainei.

De asemenea, în conformitate cu articolul 70.3 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", Curtea Constituțională are dreptul să solicite organelor menționate în textul legii, confirmarea în scris a executării deciziei sau a respectării opiniei legale a Curții Constituționale a Ucrainei.

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

Potrivit articolelor 6.2 și 19.2 din Constituția Ucrainei, organele puterilor legislativă, executivă și judecătorească își exercită autoritatea în limitele stabilite de Constituție și în conformitate cu legile din Ucraina și sunt obligate să acționeze numai în temeiul, în limitele de competență și în modul prevăzut de Constituția și de legile din Ucraina.

Constituția Ucrainei nu permite Parlamentului să invalideze deciziile Curții Constituționale.

În conformitate cu articolul 150.2 din Constituția Ucrainei, Curtea Constituțională pronunță decizii care sunt obligatorii pe întreg teritoriul Ucrainei, sunt definitive și nu pot fi atacate.

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

Curtea Constituțională a Ucrainei colaborează cu mai multe organe ale puterii de stat. Această cooperare implică punerea în aplicare a unor competențe conjuncte, stabilite de Constituție și de legile Ucrainei, precum și a atribuțiilor individuale ale fiecărui organ de stat. Trebuie subliniate anumite elemente de cooperare cu Parlamentul (Rada Supremă a Ucrainei), cu șeful statului (Președintele Ucrainei), Guvernul (Consiliul de Miniștri al Ucrainei), organele judiciare (instanțele de judecată, Curtea Supremă a Ucrainei) și cu alte organe ale statului.

I. Cooperarea între Curtea Constituțională și Rada Supremă a Ucrainei

Cooperarea cu Rada Supremă a Ucrainei se realizează în două principale direcții de acțiune: cooperarea cu Rada Supremă a Ucrainei ca unic organ al puterii legislative în Ucraina și cooperarea cu Deputații Poporului ca subiecți ai petițiilor constituționale adresate Curții Constituționale în probleme de constituționalitate și de interpretare oficială.

1. În conformitate cu articolul 85.1.26, articolul 148.2 din Constituția Ucrainei, articolul 5 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", Rada Supremă a Ucrainei numește și eliberează din funcție o treime din membrii Curții Constituționale (șase judecători).

2. Judecătorii Curții Constituționale depun jurământul în cadrul unei sesiuni a Radei Supreme a Ucrainei la care participă Președintele Ucrainei, Primul-ministru al Ucrainei și președintele Curții Supreme a Ucrainei sau persoanele care îndeplinesc atribuțiile acestora (articolul 17.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 217 din Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei).

3. Rada Supremă a Ucrainei este îndrituită să sesizeze Curtea cu privire la:

- conformitatea unui proiect de lege pentru modificarea Constituției Ucrainei cu condițiile prevăzute de articolele 157 și 158 din Constituția Ucrainei (articolul 159 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");
- încălcarea Constituției sau a legilor din Ucraina de către Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea (articolul 85.1.28 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

4. De asemenea, Rada Supremă a Ucrainei poate sesiza Curtea cu privire la respectarea procedurii constituționale de cercetare și examinare a cauzei referitoare la destituirea din funcție a Președintelui Ucrainei în legătură cu ordinul de *impeachment* (articolele 111, 151 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei). Exprimarea și înaintarea concluziilor sale către Rada Supremă a Ucrainei constituie un element obligatoriu în cadrul procedurii de *impeachment*.

Participarea Curții Constituționale la procedură este menită să asigure cadrul constituțional al procedurii de cercetare și examinare a cazului de *impeachment*.

În scopul creării condițiilor necesare pentru adoptarea acestor concluzii de către Curtea Constituțională, judecătorii Curții Constituționale a Ucrainei (nu mai mult de trei persoane) sunt invitați la audierile care se desfășoară în fața comisiei speciale de anchetă, în legătură cu cercetarea efectuată (articolul 175 din Regulament). La cerere,

acestora li se va da cuvântul în cadrul ședinței comisiei speciale de anchetă, pentru eventuale observații privind încălcarea procedurii constituționale de cercetare.

Odată ce Curtea Constituțională și-a exprimat concluziile în respectiva cauză, acest lucru se aduce imediat la cunoștință în prima ședință a plenului Radei Supreme a Ucrainei și se comunică Deputaților Poporului din Ucraina (articolul 186 din Regulament).

5. Rada Supremă a Ucrainei aprobă bugetul de stat al Ucrainei (articolul 85.1.4 din Constituția Ucrainei), care prevede finanțarea a Curții Constituționale (articolul 31 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

6. Curtea Constituțională poate fi sesizată cu o petiție constituțională și de un număr de cel puțin 45 de deputați, cu privire la conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a legilor Ucrainei și a altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei, a actelor Președintelui Ucrainei, actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei, actelor juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 40 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a soluționat prin decizie 105 cazuri la sesizarea Deputaților Poporului din Ucraina și și-a exprimat opinia în 19 cazuri la cererea Radei Supreme a Ucrainei.

II. Cooperarea între Curtea Constituțională și Președintele Ucrainei

1. În conformitate cu articolele 106.1.22, 148.2 al Constituției Ucrainei, articolul 5 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", Președintele Ucrainei numește și eliberează din funcție o treime din membrii Curții Constituționale (șase judecători). Totodată, judecătorii Curții Constituționale depun jurământul în cadrul unei sesiuni a Radei Supreme a Ucrainei la care participă Președintele Ucrainei, Primul-ministru al Ucrainei și președintele Curții Supreme a Ucrainei sau persoanele care îndeplinesc atribuțiile acestora (articolul 17.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 217 din Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei).

2. Președintele Ucrainei are dreptul de a sesiza Curtea Constituțională cu privire la:

- conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a legilor Ucrainei și a altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei, a actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei, actelor juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 40 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");

- conformitatea cu Constituția Ucrainei a tratatelor internaționale la care Ucraina este parte sau a tratatelor internaționale înaintate Radei Supreme a Ucrainei pentru a-și exprima acordul cu privire la natura lor obligatorie (articolul 151 din Constituția Ucrainei, articolele 41, 87 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").
- interpretarea oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a Ucrainei a soluționat 49 de cazuri la sesizarea Președintelui Ucrainei.

3. Articolul 104 din Constituția Ucrainei prevede că președintele Curții Constituționale a Ucrainei îi solicită depunerea jurământului Președintelui nou-ales al Ucrainei.

Procedura de depunere a jurământului este stabilită de Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei, aprobat prin Legea nr. 1861-IV din 10 februarie 2010.

În conformitate cu prevederile Regulamentului, depunerea jurământului de credință față de poporul ucrainean de către Președintele nou-ales al Ucrainei este o condiție obligatorie pentru intrarea sa în exercițiul funcției de Președinte al Ucrainei (articolul 163).

Potrivit articolului 164 din Regulament, Președintele Ucrainei depune jurământul în cadrul sesiunii solemne a Radei Supreme a Ucrainei, care se desfășoară în sala de plen a Radei Supreme, exceptând situația când Rada Supremă a Ucrainei decide altfel.

Între atribuțiile președintelui Radei Supreme a Ucrainei (sau prim-vicepreședintelui Radei Supreme a Ucrainei) (articolul 166 din Regulamentul Radei Supreme) se înscriu următoarele:

- deschide sesiunea solemnă a Radei Supreme a Ucrainei;
- dă cuvântul președintelui Comisiei Electorale Centrale din Ucraina (iar în absența acestuia - vicepreședintelui Comisiei Electorale Centrale din Ucraina) pentru anunțarea rezultatelor alegerilor pentru funcția de Președinte al Ucrainei;
- invită președintele Curții Constituționale a Ucrainei la tribună pentru ca acesta să îi solicite Președintelui nou-ales al Ucrainei să depună jurământul.

Atribuțiile președintelui Curții Constituționale a Ucrainei (articolul 166 din Regulamentul Radei Supreme) includ:

- prezintă un raport cu privire la întrunirea tuturor cerințelor constituționale de către Președintele nou-ales al Ucrainei, eventualele aspecte de incompatibilitate, precum și orice alte motive care ar împiedica depunerea jurământului;

- invită pe Președintele nou-ales al Ucrainei la tribună;
- îi înmânează Președintelui Ucrainei textul jurământului față de poporul ucrainean;
- după depunerea jurământului de către Președintele nou-ales al Ucrainei, președintele Curții Constituționale proclamă că Președintele nou-ales al Ucrainei a depus jurământ față de poporul ucrainean în conformitate cu articolul 104 din Constituția Ucrainei și a intrat în exercițiul funcției;
- înmânează textul jurământului depus față de poporul ucrainean semnat de către Președintele nou-ales al Ucrainei, președintelui sesiunii solemne a Radei Supreme a Ucrainei.

III. Cooperarea între Curtea Constituțională și Consiliul de Miniștri al Ucrainei

1. În conformitate cu articolul 116.6, Consiliul de Miniștri elaborează proiectul de lege privind Bugetul de Stat al Ucrainei. La rândul său, proiectul de buget al Curții Constituționale, aprobat de Plenul Curții, este înaintat Consiliului de Miniștri al Ucrainei de către președintele Curții. Înainte ca proiectul legii privind bugetul de stat al Ucrainei să fie transmis Radei Supreme a Ucrainei, unele prevederi ale proiectului de buget sunt de regulă corectate și actualizate la Ministerul de Finanțe, Consiliul de Miniștri și cu prilejul dezbaterilor cu privire la buget în cadrul comisiilor Radei Supreme, cu participarea președintelui Curții Constituționale, a vicepreședinților, precum și a responsabililor Secretariatului Curții.

2. Consiliul de Miniștri al Ucrainei este subiect de sesizare a Curții Constituționale cu privire la:

- conformitatea cu Constituția Ucrainei a tratatelor internaționale la care Ucraina este parte sau a tratatelor internaționale înaintate Radei Supreme a Ucrainei pentru a-și exprima acordul cu privire la natura lor obligatorie (articolul 151 din Constituția Ucrainei, articolele 41, 87 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 36 din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul de Miniștri al Ucrainei");
- interpretarea oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 38 din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul de Miniștri al Ucrainei").

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a soluționat 3 cazuri la sesizarea Consiliului de Miniștri al Ucrainei.

IV. Cooperarea între Curtea Constituțională și Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea

Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea este subiect de sesizare a Curții Constituționale cu privire la:

- conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a legilor Ucrainei și a altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei, acte ale Președintelui Ucrainei, acte ale Consiliului de Miniștri al Ucrainei, acte juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 40 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");
- interpretarea oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 19 al Constituției Republicii Autonome Crimeea, aprobată prin Legea Ucrainei nr. 350-XIV din 23 decembrie 1998).

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a Ucrainei a soluționat 3 cazuri la sesizarea Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea.

V. Cooperarea între Curtea Constituțională și Curtea Supremă a Ucrainei

1. Congresul Judecătorilor din Ucraina numește și eliberează din funcție șase judecători ai Curții Constituționale a Ucrainei (articolul 148.2 din Constituția Ucrainei, articolul 8 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei" și articolul 123.2.3 din Legea Ucrainei "privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor"). Totodată, judecătorii Curții Constituționale a Ucrainei depun jurământul în cadrul unei sesiuni a Radei Supreme a Ucrainei la care participă Președintele Ucrainei, Primul-ministru al Ucrainei și președintele Curții Supreme a Ucrainei sau persoanele care îndeplinesc atribuțiile acestora (articolul 17.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", articolul 217 din Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei).

2. Curtea Supremă a Ucrainei poate sesiza Curtea Constituțională în cazurile în care instanțele de jurisdicție generală consideră că există îndoieli în privința constituționalității legilor și altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei, actelor Președintelui Ucrainei, actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei, actelor juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 40 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", punctul 2, sub-punctul 4 al articolului 38 din Legea Ucrainei "privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor"). În plus, aceasta poate sesiza Curtea Constituțională cu privire la probleme de interpretare oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a Ucrainei a pronunțat decizii în 15 cazuri la sesizarea Curții Supreme din Ucraina.

VI. Cooperarea între Curtea Constituțională și alte organe ale puterii de stat, organe ale autonomiei locale.

Organele puterii de stat (cu excepția celor mai sus menționate) și organele autonomiei locale pot sesiza Curtea Constituțională cu privire la problemele de interpretare oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei (articolul 150 din Constituția Ucrainei, articolele 13, 41 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

Până la data de 12 iulie 2010, Curtea Constituțională a Ucrainei a adoptat decizii în 31 de cazuri la sesizarea organelor puterii de stat și organelor autonomiei locale.

VII. Cooperarea între Curtea Constituțională și alte organe ale puterii de stat în contextul pregătirii cauzelor pentru examinare.

În vederea pregătirii cauzelor pentru examinare de către Colegiul [completul] de judecători ai Curții Constituționale, judecătorul desemnat are dreptul de a solicita documente, materiale și alte informații necesare de la Rada Supremă a Ucrainei, Președintele Ucrainei, Primul-ministru al Ucrainei, Procurorul General al Ucrainei, judecători, organele puterii de stat, organele Republicii Autonome Crimeea, organele autonomiei locale, oficiali, întreprinderi, instituții, orice alte organizații, partide politice și alte asociații ale cetățenilor, precum și persoane fizice (articolul 19 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

Colegiul [completul] de judecători ai Curții Constituționale, în cursul pregătirii unei cauze, precum și Curtea Constituțională a Ucrainei, cu prilejul examinării acesteia, au dreptul de a solicita documentele necesare, materiale și alte informații privind respectiva cauză de la Rada Supremă a Ucrainei, Președintele Ucrainei, Primul-ministru al Ucrainei, Procurorul General al Ucrainei, judecători, organele puterii de stat, organele Republicii Autonome Crimeea, organele autonomiei locale, oficiali, întreprinderi, instituții, orice alte organizații, partide politice și alte asociații ale cetățenilor, precum și persoane fizice (articolul 54 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

În conformitate cu articolul 6 din Constituția Ucrainei, puterea de stat în Ucraina se exercită pe principiul separării între puterea legislativă, executivă și judecătorească; organele puterilor legislative, executive și judecătorești își exercită autoritatea în limitele stabilite de Constituția în vigoare și în conformitate cu legile din Ucraina.

Potrivit articolului 19.2 din Legea fundamentală, organele puterii de stat și organele autonomiei locale, precum și reprezentanții lor oficiali au obligația de a acționa doar în temeiul, în limita competențelor și în modul prevăzut de Constituție și de legile din Ucraina.

Subiecții prerogativelor autorității de stat sunt în mod corespunzător împuterniciți prin dispozițiile Constituției Ucrainei și ale legilor din Ucraina.

Exercitarea competențelor de către un organ al puterii de stat poate fi realizată în special prin emiterea de acte normative, în limitele competențelor acestuia. De exemplu, Rada Supremă a Ucrainei adoptă legi, rezoluții și alte acte (articolul 91 din Constituția Ucrainei), Președintele Ucrainei, în baza și pentru executarea Constituției și a legilor Ucrainei, emite decrete și directive care sunt obligatorii pe teritoriul Ucrainei (articolul 106.3 din Constituția Ucrainei).

Conflictele pot apărea între organele puterii de stat în cursul exercitării prerogativelor de autoritate. Decizia cu privire la aceste chestiuni ține de competența Curții Constituționale (articolele 147.1, 150 din Constituția Ucrainei).

Urmează a fi subliniate următoarele caracteristici ale acestor conflicte:

- subiecții dreptului de sesizare cu privire la conflictele de competență sunt organele puterii de stat, stabilite de articolul 150 din Constituția Ucrainei (Președintele Ucrainei; un număr de cel puțin 45 de deputați; Curtea Supremă a Ucrainei; Avocatul Parlamentar al Drepturilor Omului; Rada Supremă a Ucrainei și Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea);

- aceste conflicte se nasc în legătură cu exercitarea prerogativelor de autoritate de către organele puterii de stat, prin emiterea de acte relevante;

- obiectul acestor conflicte se referă la stabilirea competențelor organelor puterii de stat, prin constatarea conformității cu Constituția Ucrainei sau prin interpretarea oficială a actelor emise de organele puterii de stat, în care sunt stabilite aceste competențe;

- actele organelor puterii de stat pot fi declarate neconstituționale în cazul în care nu sunt conforme cu Constituția Ucrainei ori dacă s-a încălcat procedura privind elaborarea, adoptarea sau intrarea lor în vigoare, stabilită de Constituția Ucrainei.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

Da, Curtea Constituțională a Ucrainei este competentă să decidă asupra conflictelor juridice de natură constituțională între organele statului, în special când se pronunță cu privire la conformitatea legilor și altor acte juridice cu Constituția Ucrainei și când dă o interpretare oficială a Constituției și a legilor Ucrainei (articolul 147.2 din Constituția Ucrainei).

Potrivit articolului 73 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", Curtea Constituțională hotărăște asupra constituționalității legilor și altor acte juridice ale Radei Supreme a Ucrainei, actelor Președintelui Ucrainei, actelor Consiliului de Miniștri al Ucrainei, actelor juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea. Articolul 73.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei" prevede că în cazul în care asemenea acte sau dispoziții ale acestora sunt declarate ca fiind neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale), ele vor fi declarate nule și își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Aspectele privind constituționalitatea actelor relevante în cauză sunt examinate la cererea formulată de: Președintele Ucrainei; un număr de cel puțin 45 de deputați; Curtea Supremă a Ucrainei; Avocatul Parlamentar al Drepturilor Omului; Rada Supremă a Ucrainei; Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea (articolul 150 din Constituția Ucrainei).

Curtea Constituțională va asigura participarea în cadrul procedurii constituționale a reprezentanților organelor de stat ale căror acte au fost contestate prin petiția constituțională (articolul 72 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Principala caracteristică constă în faptul că aceste conflicte de competență variază în funcție de obiectul cererii formulate de subiectul îndrituit să sesizeze Curtea, în

legătură cu constituționalitatea actelor adoptate de un organ de stat sau interpretarea oficială (de obicei în legătură sistemică cu prevederile Constituției Ucrainei).

Capitolul 10 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei" stabilește caracteristicile procedurilor în cazurile referitoare la constituționalitatea actelor juridice care au generat litigii cu privire la competențele organelor constituționale ale puterii de stat din Ucraina, ale organelor Republicii Autonome Crimeea și organelor autonomiei locale.

În conformitate cu articolul 75 din legea sus menționată, temeiul pentru sesizarea adresată Curții trebuie să fie un conflict de competență între organele constituționale ale statului, organele Republicii Autonome Crimeea și organele autonomiei locale, în cazul în care unul dintre subiecții cu drept de sesizare consideră că actele Radei Supreme a Ucrainei, actele Președintelui Ucrainei, actele Consiliului de Miniștri al Ucrainei, actele juridice ale Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea prin care se stabilesc competențele organelor menționate nu sunt conforme cu Constituția Ucrainei.

În conformitate cu articolul 152 din Constituția Ucrainei, prin decizia Curții Constituționale vor fi declarate neconstituționale legile și celelalte acte juridice, în tot sau în parte, în cazul în care nu sunt conforme cu Constituția Ucrainei ori dacă s-a încălcat procedura privind elaborarea, adoptarea sau intrarea lor în vigoare, stabilită de Constituția Ucrainei.

Prin urmare, Curtea Constituțională decide cu privire la conflictele de natură constituțională dintre organele publice ale puterii de stat menționate în articolul 150 din Constituția Ucrainei, în ceea ce privește chestiunile referitoare la constituționalitatea actelor acestor organe, inclusiv cu privire la conflictele de competență, precum și constituționalitatea respectivului act.

De exemplu:

1) Prin Decizia nr. 22-rp/2009 din 29 septembrie 2009 (cauza privind înstrăinarea proprietății asupra întreprinderilor miniere de stat), Curtea Constituțională a declarat neconstituționale mai multe dispoziții ale Hotărârii Consiliului de Miniștri al Ucrainei "cu privire la prevenirea apariției situațiilor de criză în industria minieră" nr.430 din 2 aprilie 2009, deoarece prin emiterea acestei hotărâri Consiliul de Miniștri al Ucrainei și-a depășit limitele autorității.

2) Prin Decizia nr. 4-rp/2009 din 3 februarie 2009 (cauza referitoare la prerogativele autorităților publice ale Republicii Autonome Crimeea privind exercitarea controlului de stat în domeniul arhitecturii și construcțiilor), Curtea Constituțională a declarat constituționale dispozițiile mai multor legi și ale Decretului Consiliului de Miniștri al Ucrainei referitor la "obligațiile statului".

3) Prin Decizia nr. 9-rp/2003 din 17 aprilie 2003 (cauza privind alegerea deputaților în Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea), Curtea Constituțională a declarat neconstituționale normele articolului 3 alin. 7 din Legea Ucrainei "cu privire la alegerile pentru Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea", care limitau dreptul de a candida pentru Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea unei anumite categorii de cetățeni, contravenind astfel dispozițiilor Constituției Ucrainei.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Președintele Ucrainei, un număr de cel puțin 45 de deputați, Curtea Supremă a Ucrainei, Avocatul Parlamentar al Drepturilor Omului, Rada Supremă a Ucrainei și Rada Supremă a Republicii Autonome Crimeea pot iniția procedura constituțională de soluționare a unor astfel de conflicte (aceștia fiind subiecții cu drept de sesizare).

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Caracteristicile procedurii specifice în asemenea cazuri sunt următoarele:

a) Curtea Constituțională a Ucrainei va asigura participarea obligatorie în cadrul procedurii constituționale a reprezentanților organelor de stat ale căror acte au fost contestate prin petiția constituțională (articolul 72 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");

b) oricare dintre subiecții mai sus menționați se poate adresa Curții Constituționale cu o petiție constituțională referitoare la chestiunile litigioase, în orice etapă a procedurii constituționale, în cazul în care consideră că decizia Curții Constituționale în respectiva cauză ar putea influența domeniul propriilor sale competențe (articolul 76 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");

c) dispozitivul deciziei Curții Constituționale va cuprinde concluzia cu privire la constituționalitatea unui act juridic prin care se stabilesc competențele constituționale ale organelor puterii de stat din Ucraina, organelor Republicii Autonome Crimeea și organelor autonomiei locale (articolul 77 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

a) Curtea Constituțională poate constata imixtiunea organului puterii de stat în jurisdicția exclusivă a unui alt organ, lipsa competenței organului puterii de stat în materia ce a constituit obiect de litigiu și să declare neconstituționalitatea actului normativ emis de acesta.

De exemplu, în Decizia nr. 19-rp/2009 din 8 septembrie 2009, în cauza privind conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a punctului 10 din

Hotărârea Consiliului de Miniștri al Ucrainei referitoare la "Măsuri de protecție socială pentru categorii individuale de cetățeni", Curtea Constituțională a stabilit existența unui conflict privind competențele Consiliului de Miniștri al Ucrainei, observând că *„Potrivit Constituției, dispozițiile de bază în materia protecției sociale, formele și tipurile de pensii se stabilesc exclusiv prin legile Ucrainei (articolul 92.1.6). Conform Legii "cu privire la asigurările sociale obligatorii și pensiile de stat" condițiile, standardele și ordinea pensiilor sunt prevăzute de legile privitoare la pensii; ordinea de stabilire a cuantumului pensiilor este stabilită doar de această lege. Prevederile legii menționate nu includ limitarea la un plafon maxim al pensiei. Consiliul de Miniștri al Ucrainei este autorizat să ia măsuri pentru asigurarea drepturilor omului și libertăților cetățenești, să asigure punerea în aplicare a politicilor, inclusiv în domeniul securității sociale (articolele 116.2, 116.3 din Legea fundamentală). Aceasta înseamnă că Consiliul de Miniștri al Ucrainei nu este autorizat să stabilească cuantumului pensiilor.*

Astfel, stabilind limitele cuantumului pensiilor pentru categorii individuale de cetățeni la punctul 10 al acestei Hotărâri, Consiliul de Miniștri al Ucrainei a intervenit în sfera de competență excepțională a legiuitorului, în contra prevederilor articolelor 6.2, 8.2, 19.2, 85.1.3, 92.1.6 din Constituția Ucrainei” (punctul 3.2 din considerente).

b) Curtea Constituțională poate confirma competențele organului puterii de stat, prin constatarea că prevederile actului normativ în care sunt prevăzute aceste competențe sau actul emis de respectivul organ în exercitarea competențelor sale și care au constituit obiect de litigiu sunt în conformitate cu Constituția Ucrainei (constituționale).

Cu titlu de exemplu poate fi menționată Decizia Curții Constituționale nr. 9-rp/2002 din 21 mai 2002. Motivul care a stat la baza examinării acestei cauze l-a constituit cererea referitoare la existența unui conflict privind conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a unor dispoziții din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul Superior al Justiției", în legătură cu definirea statutului Consiliului Superior al Justiției, în special a prerogativelor sale de numire (alegere) sau de eliberare din funcție a judecătorilor, precum și de stabilire a răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor.

Curtea Constituțională a stabilit conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) mai multor dispoziții din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul Superior al Justiției" (articolele 1.2, 1.4, 18.1.8, 31.1, 32.1, 33.2.2, 37.2 0.2, 48, teza a doua a articolului 25.1).

În același timp, Curtea Constituțională a Ucrainei a declarat neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale) alte dispoziții din Legea Ucrainei "cu privire la Consiliul Superior al Justiției", respectiv articolele 30.1.1, 30.1.2, 37.3, 38.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

În situația în care actele normative sunt declarate neconstituționale, organul puterii de stat care a emis actul respectiv nu întreprinde de regulă vreo acțiune anume, de vreme ce actul neconstituțional își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională (articolul 152.2 din Constituția Ucrainei, articolul 73.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei"). Cu acest prilej intervine însă o lacună în reglementarea legislativă (normativă), care trebuie eliminată de organul competent. Aceasta înseamnă că organul emitent adoptă un nou act, aduce modificări celui existent (în partea sa constituțională) sau anulează actul. O astfel de procedură trebuie să fie conformă cu decizia Curții Constituționale pentru a se evita repetarea adoptării dispozițiilor care ar putea fi declarate neconstituționale. În același timp, la adoptarea (modificarea, abrogarea) actelor trebuie respectată constituționalitatea materială și procedurală.

Un exemplu al modului în care o decizie a Curții Constituționale a Ucrainei poate fi executată este Decizia nr. 11-rp/99 din 29 decembrie 1999, pronunțată ca urmare a sesizării sale de către 51 de deputați cu o cerere în legătură cu conformitatea cu Constituția Ucrainei (constituționalitatea) a dispozițiilor articolelor 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 din Codul penal al Ucrainei, în partea care prevede - între tipurile de pedeapsă - pedeapsa cu moartea (cauza privind pedeapsa cu moartea). Conform acestei decizii, dispozițiile articolului 24 din Partea generală și prevederile referitoare la sancțiuni cuprinse în articolele din Partea specială a Codului penal a Ucrainei au fost declarate ca fiind neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale), iar Rada Supremă a Ucrainei a fost obligată să pună în acord Codul penal al Ucrainei, cu decizia Curții Constituționale. Drept urmare, Rada Supremă a Ucrainei a adoptat Legea Ucrainei "cu privire la introducerea modificărilor la Codul penal al Ucrainei, Codul de procedură penală al Ucrainei, Codul Muncii Corecționale din Ucraina, în baza căreia a fost eliminat articolul 24 (tipul exclusiv de pedeapsă - Pedeapsa cu moartea) din Codul penal al Ucrainei, în formularea aflată în vigoare la acea dată.

Un alt exemplu este executarea deciziei Curții Constituționale nr. 26-rp/2009 din 19 octombrie 2009, pronunțată în cauza referitoare la modificarea unor acte legislative din Ucraina cu privire la alegerile pentru funcția de Președinte al Ucrainei. În conformitate cu această decizie, au fost declarate neconstituționale dispozițiile articolului 2.6 (în partea prin care se stabilea obligația înregistrării la consulate pentru cetățenii Ucrainei ca o condiție pentru exercitarea dreptului de a alege Președintele Ucrainei), articolele 23.6, 24.9 (în partea care stabilea obligația pentru candidații la comisiile electorale din secțiile de vot sau la nivel de district de a locui în circumscripția teritorială sau în localitatea unde se află districtul), articolele 84.7, 99.4, 99.6 din Legea Ucrainei "cu privire la alegerile pentru funcția de Președinte al Ucrainei", dispozițiile articolelor 109.1.4, 117.6, teza a doua a articolului 172.4, articolul 176.12 din Codul de proceduri administrative al Ucrainei. Pentru a executa această decizie, Rada Supremă a Ucrainei nu a adoptat o altă lege pentru modificarea

respectivelor dispoziții din Legea Ucrainei "cu privire la alegerile pentru funcția de Președinte al Ucrainei" și a Codului de proceduri administrative din Ucraina. În schimb, au rămas în vigoare prevederile Legii mai sus menționate și ale Codului, cu excepția celor declarate neconstituționale.

Cât privește deciziile cu privire la interpretarea oficială a Constituției Ucrainei și a legilor Ucrainei, acestea sunt executate prin respectarea interpretării date, vizând aplicarea ei exclusivă în legislație și în practica instanțelor judecătorești. În special Curtea Supremă a Ucrainei, prin hotărârile sale pronunțate în Plen, a atras în mod repetat atenția judecătorilor cu privire la respectarea prevederilor actelor Curții Constituționale a Ucrainei (de exemplu, Hotărârea Plenului Curții Supreme a Ucrainei nr. 2 din 12 iunie 2009 "cu privire la aplicarea normelor de procedură civilă în cursul examinării cauzelor în primă instanță de către instanțele de judecată").

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive (articolul 150.3 din Constituția Ucrainei, articolul 63.4 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");
- b) nu pot fi atacate (articolele 65.1.9, 66.1.8. din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei");
- c) sunt obligatorii *erga omnes*.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- d) își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională (articolul 152.2 din Constituția Ucrainei, articolul 73.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

În conformitate cu articolul 74 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", Curtea Constituțională poate stabili că decizia sa are efectul unei chestiuni preliminare pentru instanțele de jurisdicție generală cu ocazia judecării cererilor în legătură cu raporturile juridice care s-au născut în temeiul unui act neconstituțional. În același timp trebuie menționat faptul că, în deciziile sale, Curtea Constituțională face aplicarea acestor norme destul de rar. De asemenea, caracterul de chestiune preliminară al actelor Curții Constituționale decurge din articolul 362 din Codul de procedură civilă al Ucrainei, potrivit căruia declararea legii sau a oricărui alt act juridic sau a unor dispoziții ale acestora ca fiind neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale) de către Curtea Constituțională a Ucrainei constituie motiv de revizuire a hotărârilor judecătorești ca urmare a descoperirii de noi împrejurări, acolo unde hotărârile nu au fost încă executate.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

În conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr. 8-rp/1998 din 9 iunie 1998, urmare a sesizării de către Președintele Ucrainei cu privire la interpretarea oficială a articolului 158 alineatul 2 și a articolului 159 din Constituția Ucrainei (cauza privind introducerea de amendamente la Constituția Ucrainei) „*sfera de competență a Curții Constituționale se aplică pentru a decide cu privire la aspectele prevăzute de articolul 150 din Constituție (conformitatea legilor și a altor acte juridice ale Radei*

Supreme a Ucrainei, a actelor Președintelui Ucrainei, Consiliului de Miniștri al Ucrainei și Radei Supreme a Republicii Autonome Crimeea, cu Constituția Ucrainei și interpretarea oficială a Constituției și a legilor Ucrainei) și de alte articole din Constituția Ucrainei, în special articolul 159 (conformitatea unui proiect de lege privind modificarea Constituției Ucrainei cu cerințele stipulate la articolele 157 și 158 din Constituție). Primul caz implică controlul posterior de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională a Ucrainei, adică examinarea constituționalității actelor juridice în vigoare, în timp ce al doilea caz implică un control anterior (preventiv) de constituționalitate.

Rada Supremă are obligația de a prezenta un proiect de lege privind introducerea amendamentelor la Constituție pentru a i se examina conformitatea cu articolele 157 și 158 din Constituția Ucrainei (articolele 147.1 și 159 din Constituția Ucrainei). Dispozițiile articolelor 157 și 158 din Constituție sunt imperative și ele interzic introducerea de amendamente la Constituție în contradicție cu condițiile prevăzute de aceste articole.

Prin exercitarea controlului preventiv de constituționalitate a proiectelor de lege privind introducerea amendamentelor la Constituție, pentru verificarea conformității acestora cu articolele 157 și 158 din Constituție, Curtea Constituțională nu limitează autoritatea Radei Supreme a Ucrainei de a introduce amendamente la Legea fundamentală, ci doar asigură constituționalitatea punerii lor în aplicare de către Rada Supremă a Ucrainei, care este privită drept una dintre principalele garanții de stabilitate a Constituției din Ucraina.

Distincția dintre aceste tipuri de control de constituționalitate ține de diferitele forme de acte adoptate de Curtea Constituțională cu privire la rezultatul procedurilor sale constituționale. Întrucât controlul posterior de constituționalitate prevăzut la articolul 150 din Constituție se efectuează sub forma unei decizii, controlul preventiv avut în vedere de articolul 159 din Constituție se finalizează printr-o opinie a Curții Constituționale. Cu toate acestea, în pofida discrepanței lor formale, deciziile și opiniile Curții Constituționale sunt obligatorii cât privește executarea. Acest lucru se bazează pe articolul 124.3 din Constituție, conform căruia administrarea justiției se realizează prin Curtea Constituțională și instanțele de jurisdicție generală, cât și pe articolul 124.5 din Constituție, conform căruia toate deciziile judecătorești, indiferent de forma acestora, pronunțate în numele Ucrainei sunt obligatorii pe întreg teritoriul Ucrainei. Astfel, o decizie a Curții pronunțată sub formă de opinie a Curții Constituționale este obligatorie.

În același sens este soluționată problema în Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", care prevede că deciziile și opiniile Curții Constituționale a Ucrainei sunt în egală măsură obligatorii (articolul 69). Opinia Curții Constituționale va avea semnificația unei garanții că ordinea stabilită pentru introducerea amendamentelor la Constituție este respectată și ea asigură stabilitatea Constituției doar dacă este obligatorie pentru Rada Supremă a Ucrainei

Nerespectarea acestei condiții de către Rada Supremă a Ucrainei ar constitui o violare a principiului exercitării puterii de stat în Ucraina, pe baza separării sale între puterile legislativă, executivă și judecătorească (articolul 6 din Constituție)” (alineatele 4 - 9 de la pct. 2 din considerentele deciziei).

Ca exemplu de aspecte neconstituționale constatate în cadrul controlului *a priori* poate fi menționată Opinia Curții Constituționale Nr. 3-v/2001 din 11 iulie 2001, în cauza referitoare la sesizarea formulată de Președintele Ucrainei pentru exprimarea unei opinii privind conformitatea cu Constituția Ucrainei a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale (cauza privind Statutul de la Roma); în speță, Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, semnat pentru Ucraina la data de 20 ianuarie 2000, prezentat Radei Supreme a Ucrainei pentru a-și exprima acordul cu privire la caracterul său obligatoriu, a fost declarat neconform cu Constituția Ucrainei, în ceea ce privește dispozițiile alineatului zece din Preambul și ale articolului 1 din Statut, potrivit cărora: "Curtea Penală Internațională ... este complementară jurisdicțiilor penale naționale". Ca urmare, s-a întocmit un proiect de lege privind introducerea de amendamente la Constituția Ucrainei astfel încât să se creeze condițiile necesare pentru ratificarea de către Ucraina a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale, aceasta prin definirea statutului Curții Penale Internaționale în legislația ucraineană. Propunerea viza ca în Constituția Ucrainei să se prevadă posibilitatea ca Ucraina să accepte jurisdicția Curții Penale Internaționale pentru motivele avute în vedere de Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, deoarece în conformitate cu articolul 1 din Statut, competența și funcționarea Curții sunt reglementate de dispozițiile prezentului statut, prin urmare normele legislației naționale a Ucrainei nu i s-ar putea aplica. Amendamentul urma să reflecte principiul subsidiarității și să sublinieze baza legală a activităților Curții Penale Internaționale. Cu toate acestea, amendamentele la Constituția Ucrainei sus-menționate nu au fost adoptate. Prin aceasta, Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, adoptat la 17 iulie 1998, nu a fost până în prezent ratificat de către Ucraina.

În ceea ce privește controlul *a posteriori*, trebuie precizat că în cazul declarării unor acte juridice sau dispoziții ale acestora ca fiind neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale), ele sunt invalidate și își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională (articolul 73.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei").

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

Având în vedere că, în conformitate cu Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei", actele juridice declarate ca fiind neconforme cu Constituția Ucrainei (neconstituționale) sunt invalidate și își încetează efectele juridice de la data pronunțării deciziei de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională, organul legislativ nu deține o competență în sensul eliminării viciilor de neconstituționalitate, potrivit unei opțiuni proprii. Actele sau dispozițiile neconstituționale se abrogă automat la data pronunțării respectivei decizii de către Curtea Constituțională.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

Chestiunea de mai sus nu este încă reglementată la nivel legislativ în Ucraina, deși în practică s-au depus eforturi în mod repetat. În opinia noastră, cea mai bună ilustrare a situației menționate de întrebare o reprezintă adoptarea Regulamentului Radei Supreme a Ucrainei.

Astfel, la momentul adoptării Constituției Ucrainei din 28 iunie 1996 era în vigoare Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei care fusese adoptat și pus în aplicare prin Rezoluția Radei Supreme a Ucrainei din 27 iulie 1994. Pentru prima dată, Curtea Constituțională a subliniat necesitatea adoptării unei Legi "cu privire la Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei" în Decizia sa nr. 17-rp/98 din 3 decembrie 1998 (cauza privind constituirea grupurilor parlamentare ale Radei Supreme a Ucrainei). În 1997 au existat mai multe încercări nereușite ale deputaților de a pune în operă cerințele constituționale. În Legea Ucrainei "cu privire la introducerea de amendamente la Constituția Ucrainei" din 8 decembrie 2004, printre alte inovații au fost și unele amendamente la normele privind regulile de organizare și funcționare a Radei Supreme a Ucrainei. Dispoziția sus-menționată a articolului 82 a fost abrogată și trei articole au făcut referire la "Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei". La data de 16 martie 2006, Rada Supremă a Ucrainei a adoptat Rezoluția "cu privire la Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei". Prin Decizia Curții Constituționale nr. 4-rp/2008 din 8 aprilie 2008, mai sus amintită, Rezoluția a fost declarată neconstituțională. În schimb, Rada Supremă, prin Rezoluția sa din 8 aprilie 2008 a adoptat Reguli de procedură temporare; pe data de 17 septembrie 2008, prin Decizia Curții Constituționale nr. 16-rp/2008 din 17 septembrie 2008, și aceste Reguli de procedură au fost declarate neconstituționale. La data de 19 septembrie 2008, Rada Supremă a Ucrainei a adoptat un nou act separat - Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 30-rp/2009 din 26 noiembrie 2009, Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei adoptat la 19 septembrie 2008 a fost, de asemenea, declarat neconstituțional. În prezent este în vigoare Legea Ucrainei "cu privire la Regulamentul Radei Supreme a Ucrainei" din 10 februarie 2010.

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Atunci când este necesar, Curtea Constituțională, prin decizia sau opinia sa, poate stabili procedura și termenii săi de executare și poate obliga organele de stat competente să asigure executarea deciziei sau respectarea opiniei sale (articolul 70.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea Constituțională a Ucrainei"). Curtea Constituțională are dreptul să solicite organelor menționate la articolul 70 din lege confirmarea în scris a executării deciziei sau a respectării opiniei Curții Constituționale a Ucrainei (articolul 70.2 din Legea Ucrainei "cu privire la Curtea

Constituțională a Ucrainei"). În plus, prin Decizia nr. 15-rp/2000 din 14 decembrie 2000 (cauza privind procedura de executare a deciziilor Curții Constituționale a Ucrainei), Curtea și-a exprimat poziția sa juridică în sensul că organele competente ale puterii de stat sunt obligate să acționeze în temeiul, în limitele competențelor lor și în modul prevăzut de Constituție și de legile din Ucraina, indiferent dacă prin decizia sau opinia sa Curtea a stabilit sau nu ordinea de executare.

Notă. Datele statistice furnizate se referă la perioada de până la data de 12 iulie 2010.